

บรรณาธิการแถลง

การศึกษาการแปลการล่ามในประเทศไทยมีมาเป็นเวลายาวนาน แต่มักจะอยู่ในรูปแบบของวิธีการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ และต่อมาเมื่อแวดวงวิชาการมีการพัฒนาก้าวหน้าไปตามยุคสมัย วิชาการแปลและการล่ามก็ก้าวหน้าตาม แต่อาจกล่าวได้ว่าการค้นคว้าศึกษาเกี่ยวกับการแปลยังคงอิงอยู่กับทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ ทฤษฎีการสอนภาษา หรือการพัฒนาหลักการแปลอยู่มาก ในเวลาเดียวกันแวดวงวิชาการแปลในระดับสากลได้พยายามเปิดขอบฟ้าศาสตร์การแปลโดยนำทฤษฎีวิวิวิทยา และกรอบแนวคิดจากศาสตร์อื่นมาศึกษาศาสตร์การแปล ไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีวิวัฒธรรมศึกษา ทฤษฎีวรรณกรรมวิจารณ์ จิตวิทยา ดนตรีศึกษา ฯลฯ ซึ่งล้วนแต่นำมาซึ่งการแตกแขนงและต่อยอดทางความคิดให้เจริญงอกงามมากยิ่งขึ้น เป็นเรื่องน่ายินดีที่เราเห็นงานวิจัยด้านการแปลในปัจจุบันได้ก้าวไปในทิศทางที่ขยายขอบเขตดังกล่าว กล่าวคือ ผู้วิจัยได้พยายามอธิบายการแปลในฐานะปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม อันเต็มไปด้วยปัจจัยหลายประการที่ผู้แปลและล่ามไม่สามารถควบคุมได้ เป็นการแปลที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริงไม่ใช่บริบทจำลองที่มักสมมติให้การแปลเป็นภาษาที่สมบูรณ์แบบตามอุดมคติของนักภาษา ดังที่เห็นได้จากงานวิจัยเพื่อคิดค้นแนวทางการแปลซึ่งเป็นงานวิจัยการแปลกระแสหลักที่มีมายาวนาน

เป็นเรื่องที่น่ายินดีที่บทความทั้งหมดในวารสารการแปลและการล่ามฉบับนี้เป็นบทความที่ตอบโจทย์วิจัยการแปลที่พยายามผนวกเอาการแปลที่เกิดขึ้นจริง (actual translation) มาวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบว่าเพราะเหตุใดการแปลจึงออกมาในรูปแบบที่เราพบเห็น บทความแรกเป็นบทความชื่อ Translating into Oral Language: The Case of Hong Kong-Style Cantonese ของ Dr. Gloria Kwok Kan Lee อาจารย์ประจำศูนย์การแปล Hong Kong Baptist University ในบทความนี้ผู้เขียน

ได้กล่าวถึงประเด็นด้านการแปลที่ยังได้รับความสนใจไม่มาก ซึ่งก็คือการแปลโดยใช้ภาษาพูด (oral language) ในกรณีนี้คือภาษาทางตั้ง เนื่องจากภาษาทางตั้งถูกนับว่าเป็นภาษาเฉพาะถิ่นและใช้กันอย่างแพร่หลายในฮ่องกง การแปลตัวบทเป็นภาษาจีนและมีภาษาพูดทางตั้งมาปะปนด้วยจึงนับว่าเป็นความพิเศษอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่านักแปลได้พยายามใส่ความคิดสร้างสรรค์ ความมีส่วนร่วมในการสร้างและเสพวรรณกรรม และสุนทรียศาสตร์ของภาษาพูดท้องถิ่นเข้าไปในงานแปล ดังที่เห็นได้จากการวิเคราะห์บทละครของเชกสเปียร์เรื่อง *The Comedy of Errors* ฉบับภาษาทางตั้งและคำบรรยายใต้ภาพของภาพยนตร์แอนิเมชันเรื่อง *Shrek the Third* ฉบับภาษาจีนกลางปนทางตั้ง

บทความที่สองเรื่อง “ลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ให้บริการล่ามทางโทรศัพท์ในบริบทตำรวจท่องเที่ยวไทย” ของชญุชร สุจริยาศัย และหนึ่งหทัย แรงผลสัมฤทธิ์ เป็นตัวอย่างงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้ลงมือเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยตนเอง ข้อมูลขั้นต้นที่ได้เมื่อนำไปวิเคราะห์แล้วทำให้เราเห็นภาพและเข้าใจบทบาทการทำงานของล่ามทางโทรศัพท์มากขึ้นและสามารถนำไปต่อยอดเป็นการพัฒนาแนวทางการฝึกล่ามในบริบทตำรวจท่องเที่ยวไทย บทความที่สามของรัชกฤช วงษ์วิลาส เรื่อง “การแปลกับความเป็นสมัยใหม่ของจีน” ได้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของการแปลในฐานะเครื่องมือที่นำเอาความเป็นสมัยใหม่ด้านความคิดมาสู่วัฒนธรรมจีน ผ่านการวิเคราะห์ผลงานของนักแปลคนสำคัญของจีนสองท่านคือ เหียนเฟิง และหลินซู

บทความเรื่องที่สี่ “การศึกษาเปรียบเทียบความเป็นควิเรียโนบทแปลนวนิยายเรื่อง *The Picture of Dorian Gray* ของออสการ์ ไวลด์ จากสำนวนการแปลของ อ.สนิทวงศ์ และกิตติวรรณ ชิมตระกูล” ของเกศราลักษณ์ ไพบุลย์กุลสิริ เป็นตัวอย่างงานวิจัยที่ใช้ทฤษฎีทางเพศสถานะและวัฒนธรรมศึกษาอย่างทฤษฎีควิเรีย

(Queer theory) มาวิเคราะห์การแปลตัวบทวรรณกรรม กรณีศึกษาเรื่องการแปลง นวนิยายเรื่อง *The Picture of Dorian Gray* ของออสการ์ ไวลด์ ก็เป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจเมื่อผู้เขียนได้ค้นพบว่าความคิดความเชื่อของผู้แปลที่มีต่อตัวบทเกี่ยวกับ ความเสน่หาระหว่างเพศเดียวกัน (Homoerotics) มีผลต่อวิธีการแปลดังที่แสดงผ่าน การเลือกใช้ชุดคำที่บ่งนัยทางเพศ ดังที่สะท้อนให้เห็นในบทแปลของ อ.สนิทวงศ์ และกิตติวรรณ ชิมตระการ ที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ส่วนบทความเรื่องที่ว่า “แนวทางการแปลบทเพลงเพื่อการขับร้องประกอบการ์ตูนแอนิเมชันเรื่อง *Tangled* และ *Brave* ฉบับพากย์เสียงภาษาไทย” ของทัศนีย์ กิรติรัตน์วัฒนา ก็ชี้ให้เห็นถึง งานวิจัยการแปลที่มีลักษณะสหวิทยาการ (interdisciplinary) อย่างน่าสนใจ ดังที่ ผู้เขียนได้นำแนวคิดทางดนตรีวิทยา สัทศาสตร์ ภาษาศาสตร์ มาวิเคราะห์การแปลเพลง ภาพยนตร์แอนิเมชันของดิสนีย์สองเรื่อง คือ *Tangled* และ *Brave* ให้เป็นภาษาไทย ที่สามารถนำไปขับร้องได้ และค้นพบว่าระบบเสียงวรรณยุกต์ของไทยมีบทบาทอย่างมากในการแปลแบบนำไปร้องได้ (singability)

กองบรรณาธิการหวังว่าบทความทั้งห้าบทความในวารสารฉบับนี้จะแสดงให้เห็นถึงทิศทางการศึกษาวิจัยด้านการแปลการล่ามในยุคปัจจุบันที่เต็มไปด้วย ความท้าทายต่างๆ มากมาย การเป็นพหุสูตรและมีทัศนคติเปิดกว้างพร้อมรับ แนวทางใหม่ๆ แบบสหวิทยาการเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะพัฒนาศาสตร์การแปล ให้ก้าวหน้าต่อไปได้ในยุคที่การเปลี่ยนแปลงมาถึงอย่างรวดเร็วและไม่มีเวลาตั้งตัว

ท้ายสุดนี้ กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เขียนทุกท่าน
ที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี จนวารสารฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี
เป็นก้าวหนึ่ง เป็นหมุดหมายที่สำคัญต่อวงวิชาการที่เรารักและปรารถนาจะเห็น
ความเจริญงอกงามต่อไปในอนาคต

แพรว จิตติพลังศรี

บรรณาธิการ